

3. ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Парасій-Вергуненко І.М., д.е.н., професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ПРАКТИЧНІ УМОВИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ: НЕУЗГОДЖЕНІСТЬ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

При всьому розмаїтті видів аудиторної та самостійної роботи у ВУЗах основними формами організації навчального процесу залишаються лекції та практичні заняття. При цьому основне функціональне навантаження лекції, як форми аудиторної роботи — інформативне, а практичного заняття — контрольне, що стимулює закріплення студентами отриманих знань, набуття практичних навичок, оцінювання знань тощо (рис. 1).

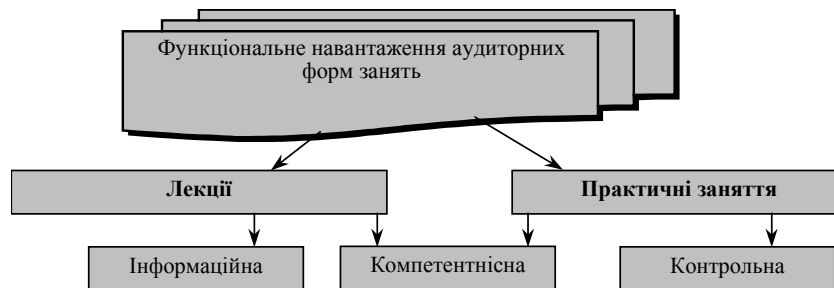

Рис. 1. Функціональне навантаження аудиторних форм занять

При цьому набуття відповідних компетенцій студентами відбувається рівною мірою як у процесі лекційних, так і практичних занять. У свою чергу, контрольна функція не втрачає своєї значущості, оскільки вона виступає інструментом стимулювання студентів до навчання. Тобто, результативність навчального процесу загалом і, зокрема, вивчення того чи іншого курсу визначається оптимальною узгодженістю всіх видів і форм занять, включаючи лекційні, практичні заняття і самостійну підготовку студента.

Для ілюстрації значущості лекцій у реалізації інформаційної функції (і опосередковано в кінцевих результатах підсумкової оцінки) мною було проведено дослідження взаємозв'язку між кількістю пропусків лекційних занять і результатами підсумкового контролю (будь-то екзамен, або залік), яке проілюструвало чітку прямолінійну залежність між даними показниками.

На рис. 2 проілюстровано залежність між даними параметрами в групах, де практичні заняття підсумковий контроль у вигляді заліку проводить лектор, а на рис. 3 проілюстровано взаємозв'язок між даними показниками в групах, де практичні заняття проводить інший викладач.

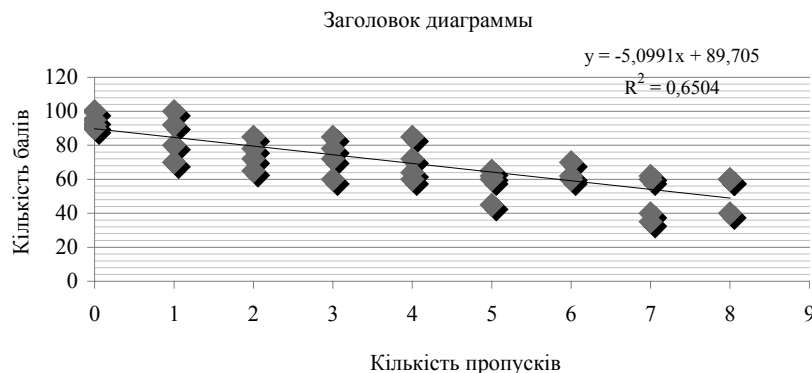

Рис. 2. Кореляційно-регресійна модель залежності відвідувань студентами лекційних занять та результатів підсумкового контролю, що проводиться лектором

У першому випадку (підсумковий контроль проводить лектор) залежність між відвідуваністю лекцій і результатами поточного контролю описується такою моделлю:

$$Y = 89,705 - 5,099 X,$$

де Y — кількість балів на підсумковому контролі у вигляді заліку;

X — кількість пропусків лекційних занять студентом

Тіснота взаємозв'язку між цими показниками достатньо висока (коефіцієнт кореляції складає 0,806), а коефіцієнт детермінації 0,6504. Це означає, що результат оцінювання знань на підсумковому контролі майже на 65,04 % обумовлений відвідуваністю лекцій, а лише 35 % результат оцінки обумовлений іншими факторами (в тому числі і самостійною підготовкою, технологіями проведення практичних занять, іншими суб'єктивними факторами). Який висновок можна зробити з даного дослідження? Фактично це означає, що студент, який прослухав усі лекції, майже гарантовано отримує оцінку «відмінно», тобто 90 балів (таких студентів на групу, як правило, буває від 2 до 6). Кожне пропущене лекційне заняття знижує оцінку приблизно на 5 балів. Наприклад, при пропуску 3-х лекційних занять прогнозне значення його оцінки на підсумковому контролі буде знаходитись у межах 75 балів. При цьому не слід забувати, що ймовірність такого прогнозу складає лише 65 %.

Аналогічна модель була побудована для дослідження взаємозв'язку зазначених параметрів при проведенні підсумкового контролю не лектором, а іншим викладачем, який веде практичні заняття (рис. 3):

$$Y = 87,684 - 4,693 X,$$

де Y — кількість балів на підсумковому контролі у вигляді заліку;

X — кількість пропусків лекційних занять студентом.

У даній моделі зв'язок між відвідуваністю лекцій і результатами підсумкового контролю також достатньо тісний, але дещо менший, ніж у першій (впливає роль особистості). Коефіцієнт кореляції складає 0,7597, коефіцієнт детермінації 0,5772. Це означає, що результат оцінювання практично на 57,7 % визначається відвідуваністю лекцій.

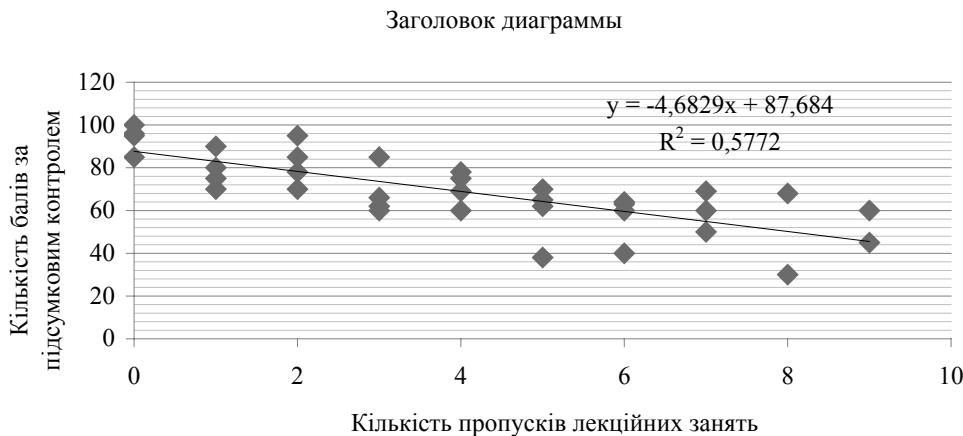

Рис. 3. Кореляційно-регресійна модель залежності відвідувань студентами лекційних занять і результатів підсумкового контролю, що проводиться не лектором

Зрозуміло, що успішність навчального процесу не можна зводити до високопрофесійної майстерності лектора, оскільки тут відіграють роль й інші фактори. Відвідування лекцій є своєрідним індикатором дисципліни та внутрішньої самоорганізації студентів, його ставлення до навчального процесу, здатності до самонавчання, тобто всі «лаври» успішного засвоєння студентом програмного матеріалу, безумовно, не можна приписувати лише лектору.

Отже, висновок, який можна зробити з даного дослідження, зводиться до того, що лекції як вид аудиторних занять відіграють вирішальну роль у навчальному процесі як інформаційний ресурс отримання знань і відповідних компетенцій, який майже на 2/3 визначає кінцевий результат вивчення дисципліни.

Враховуючи важливість аудиторної роботи, зупинимося на тих проблемах, які перешкоджають повноцінному використанню інноваційних технологій у навчальному процесі. Якщо порівняти сучасні форми та види проведення аудиторних занять, то інноваційне лідерство, безумовно,

належить практичним заняттям, які можуть проводитися у вигляді розгорнутої бесіди, вирішення ситуаційних вправ, семінарів-дискусій, кейс-методів, ділової гри, мозкового штурму, семінарів-конференцій, тренінгів тощо. Лекція при всьому своєму важливому значенні має набагато менше організаційних форм, які в кращому випадку зводяться до використання мультимедійного проєктору. Хоча в теорії педагогіки існує багато форм проведення лекцій — це і міні-лекції, і проблемна лекція, і лекція-консультація, бінарна лекція, лекція-дискусія тощо, їх реалізація передбачає існування відповідних умов проведення.

Наприклад, використання *методів візуалізації у вигляді слайдів* безумовно полегшує і посилює лекційний процес, проте іноді втрачається динаміка сприйняття студентами візуальної інформації. У цьому випадку досягти належного ефекту можна лише при наявності роздрукованого варіанту слайдів у кожного студента. З цією метою на кафедрі був підготовлений слайд-курс і навчальний посібник з курсу «Аналізу господарської діяльності» у схемах і таблицях, а в умовах його відсутності студентам надавався електронний варіант опорного конспекту лекцій у вигляді слайдів.

Стосовно *проблемних лекцій*, то ця форма проведення занять передбачає відповідної базової підготовки студентів, які мають бути добре обізнані з категоріальним апаратом, основними існуючими положеннями і методиками (тобто з «азами» науки) і лише після цього можуть сприйняти проблеми, які існують у даному науковому напрямі, та прийняти активну участь у їх обговоренні. Вважаю, що проблемні лекції будуть ефективними не для всіх студентів, а лише для тих, хто глибоко цікавиться цією наукою. Тобто проблемні лекції доцільно проводити на студентських гуртках, або факультативних заняттях. Так, на кафедрі обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу працює науковий гурток «Аналітик», на засіданнях якого проводились такі проблемні лекції за участю як викладачів кафедри, які знайомлять зацікавлених студентів із сучасними науковими розробками, так і запрошених лекторів-практиків (наприклад, були організовані лекції викладачів Санкт-Петербурзького біржового університету, представників компанії «Галактика»). Слід зазначити, що студенти проявили високу зацікавленість подібною формою роботи, і навіть після закінчення курсу «Аналіз господарської діяльності», незважаючи на відсутність стимулу у вигляді «зароблених» додаткових балів, проявили зацікавленість у роботі наукового гуртка.

Основною перешкодою проведення *інтерактивних лекцій*, або *лекцій у формі діалогу*, на яких студенти приймають активну участь в обговоренні проблемних питань, висловлюють власне бачення вирішення проблемних ситуацій, готують міні-лекції по окремих питаннях, є занадто великі лекційні потоки студентів, кількість яких складає 100–200 осіб. Зазвичай, при такій кількості слухачів активну позицію на лекційних заняттях займають лише 5–10 студентів, що безумовно, призводить лише до часткового результату (а саме — активізації уваги). Прикладом ефективною форми проведення занять є інтерактивні заняття, що проводяться для студентів Центру магістерської підготовки. Такі заняття фактично стирають межу між лекцією і практичним заняттям, на яких студенти беруть активну участь у лекційному процесі шляхом підготовки міні-лекцій по теоретичних питаннях курсу, наводять приклади вирішення ситуацій на своїх підприємствах, активно дискутують з викладачем, або між собою. Такі інтерактивні заняття стимулюють студентів бути не пасивними учасниками навчального процесу, як це, зазвичай, відбувається у великих аудиторіях, а займати активну позицію, що суттєво посилює сприйняття та запам'ятовування лекційного матеріалу. Отже, для ефективного впровадження сучасних технологій у лекційні заняття пропонуємо зменшити чисельність студентських потоків до 2 груп.

Інноваційним сучасним видом проведення аудиторних занять є *бінарна лекція*, яка проводиться двома лекторами. Перевагою такої форми лекцій є те, що студенти краще концентрують свою увагу на матеріалі за рахунок різнопланової подачі матеріалу кожним лектором. У даному випадку значно посилюється роль особистості лектора, який має володіти відповідною акторською майстерністю, мати практичний досвід вирішення відповідних проблем, уміти працювати в тандемі. Подібна форма роботи передбачає розроблення чіткого сценарію лекційного заняття, високої професійної майстерності та психологічної сумісності лекторів. Підготовка та організація таких занять вимагає від викладачів набагато більше часу, тому їх можна практикувати на окремих вибіркових заняттях, де розглядаються проблемні питання, які потребують обговорення та обміну досвідом власних наукових розробок. При реалізації такої форми роботи виникає проблема розподілу навантаження між викладачами.

При всьому розмаїтті форм і методів проведення аудиторних занять, на слід забувати, що найважливішим елементом навчального процесу залишається *змістовна складова лекції*, яка передбачає постійну роботу викладача над удосконаленням наукових дисциплін. Тут, у першу чергу, вирішальну роль відіграє постійне самовдосконалення і підвищення кваліфікації викладача, який має знайомити студентів з останніми науковими розробками аспірантів і докторантів кафедри, інших вітчизняних і зарубіжних учених, тобто включати в лекційний процес наукову складову. З цією метою на кафедрі обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу працює постій-

но діючий науковий семінар, на якому викладачі по чергово готують тематичні доповіді і проводять їх обговорення з різних проблемних питань наук, які викладаються на кафедрі.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що незважаючи на зростання ролі самостійної підготовки студентів, удосконалення аудиторної роботи, і особливо лекційних занять, залишається важливим елементом навчального процесу, який потребує створення відповідних умов їх проведення і постійного підвищення кваліфікаційного рівня викладача.

Ходзицька В.В., доцент
кафедри обліку підприємницької діяльності

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА ВИКЛАДАННЯ НАУКИ «ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ»

Минуле десятиліття було спрямовано переважно на реформування системи вітчизняного обліку, основною складовою якого стала розробка стандартів (положень) бухгалтерського обліку, які б не суперечили міжнародним стандартам фінансової звітності. Процес стандартизації базувався виключно на облікових процедурах і складанні форм фінансової звітності. Розвиток ринкових відносин вимагає вдосконалення системи бухгалтерського обліку з точки зору розширення інформаційної бази та задоволення потреб внутрішніх користувачів.

Глобалізація світової економіки і фінансових ринків призвела до застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності в різних країнах світу. Міжнародна практика показує, що одним із факторів економічного розвитку є складання фінансової звітності за МСФЗ, що забезпечує інвесторів якісною інформацією, дає можливість співставляти фінансові звіти різних компаній світу, дозволяє вихід українських підприємств на зарубіжні ринки капіталу, зменшує витрати на складання звітності.

Безперечно, застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності сприяє притоку іноземних інвестицій і інтеграції економіки України в світову економіку, стабільності міжнародних фінансових ринків, розвитку міжнародного та національного права, співставленню статистичної інформації.

Програма реформування системи бухгалтерського обліку в Україні із застосуванням міжнародних стандартів виступила складовою частиною заходів, орієнтованих на ведення економічних відносин ринкового спрямування. На протязі останніх років в Україні активно реалізуються заходи щодо реформування системи бухгалтерського обліку відповідно до сучасної міжнародної практики обліку і звітності. Окремим напрямком розвитку є підвищення кваліфікації фахівців, що зайняті веденням бухгалтерського обліку. Для реалізації цього напрямку відбувається пошук шляхів співробітництва вищої освіти, професійних бухгалтерських організацій і державних органів. Підтвердження рівня кваліфікації облікового персоналу є ознакою професійного бухгалтера. Професійним бухгалтером є не тільки фахівець з вищою бухгалтерською освітою і відповідними практичними навичками, але й той, що підтвердив свою кваліфікацію одним із загальновідомих у світі сертифікатів (ACCA, ACCA/DIPER, CAP/CIPA). Введення обов'язкової сертифікації не повинна вважатися негативним кроком, який принижує значимість вищих навчальних закладів. Сертифікація професійних бухгалтерів передбачає врахування теоретичних і практичних навичок і підтверджує рівень знань шляхом здачі міжнародних кваліфікаційних іспитів. Такий крок сприяє підвищенню якості надання бухгалтерських послуг і наближає рівень бухгалтерського обліку в Україні до міжнародних вимог.

У сучасних умовах розвитку України формування нової генерації фахівців-бухгалтерів потребує подальшого підвищення рівня і якості освіти її громадян. Найкращий економічний університет України імені Вадима Гетьмана найважливішою справою вважає удосконалення якості освіти його випускників.

Наука «Облік та звітність за міжнародними стандартами» є однією з профілюючих і найважливіших для студентів-магістрів спеціальності «Облік і аудит». Вивчаючи цю науку студенти набувають достойні теоретичні та практичні навички, які потім використовують при вивчанні інших фахових дисциплін, а також при проходженні виробничої практики, написанні магістерського дослідження та у реальній бухгалтерії.

Отже, якісна організація практичних індивідуальних занять, правильна спрямованість самостійної роботи має важливе значення для набуття та закріплення знань з дисципліни. Звичайно, кількість аудиторних годин є мінімальною, тому викладацький склад повинен максимізувати зусилля для якісного вивчення та використання цієї дисципліни.